

Μηχανική Περιβάλλοντος

Ενότητα 3: Ισοζύγια Ενέργειας

Δρ. Ελένη Γκριλλα
Μηχανικός Περιβάλλοντος

e-mail. elen.grilla@gmail.com

Ισοζύγιο Ενέργειας

Πρώτος Θερμοδυναμικός Νόμος

Για κάθε σύστημα ισχύει:

$$\text{Εισρέουσα } E = \text{Εκρέουσα } E + \text{Μεταβολή αποθηκευμένης } E$$

Σε περιβαλλοντικά συστήματα η αποθηκευμένη ενέργεια περιλαμβάνει:

- εσωτερική ενέργεια (θερμοκρασία)
- δυναμική ενέργεια
- κινητική ενέργεια

$$\Delta E_{\text{εσωτ}} = m c \Delta T$$

$\Delta E_{\text{εσωτ}}$: μεταβολή $E_{\text{εσωτ}}$

m : μάζα (kg)

c : ειδική θερμότητα (kcal/kg °C)

ΔT : μεταβολή θερμοκρασίας (°C)

Η ενέργεια ούτε δημιουργείται ούτε καταστρέφεται, αλλά αλλάζει μορφές.

Ισοζύγιο Ενέργειας

Συστήματα στα οποία παρατηρείται μεταφορά ενέργειας και μάζας θεωρούνται *ανοικτά συστήματα*, ενώ συστήματα στα οποία πραγματοποιείται μόνο μεταφορά ενέργειας θεωρούνται *κλειστά συστήματα*.

Στα ανοικτά συστήματα η εξίσωση μετατρέπεται ως εξής:

$$\text{Ρυθμός μεταφοράς ενέργειας } \Delta^{\circ}E_{\text{εσωτ}} = m^{\circ} c \Delta T$$

$\Delta^{\circ}E_{\text{εσωτ}}$: ο ρυθμός μεταφοράς ενέργειας (J/s ή W)

m° : ο ρυθμός μεταφοράς μάζας στο σύστημα (kg/s)

c : ειδική θερμότητα (kcal/kg °C)

ΔT : μεταβολή θερμοκρασίας (°C)

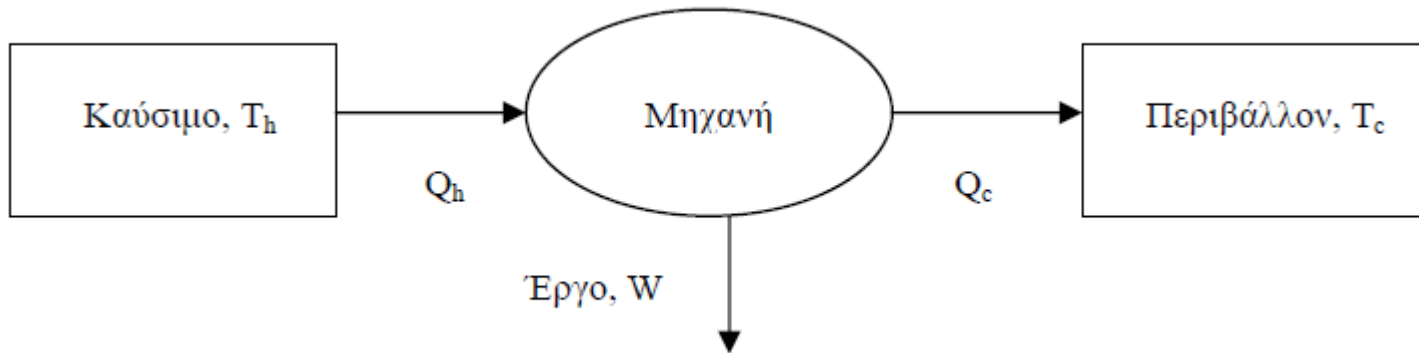
Για παράδειγμα, αν χρησιμοποιείται νερό για την ψύξη ενός εργοστασίου παραγωγής ενέργειας, τότε m° θα είναι ο ρυθμός μεταφοράς της μάζας του νερού και ΔT η αύξηση της θερμοκρασίας του νερού ψύξης καθώς περνά μέσα από το εργοστάσιο.

Ισοζύγιο Ενέργειας

Δεύτερος Θερμοδυναμικός Νόμος

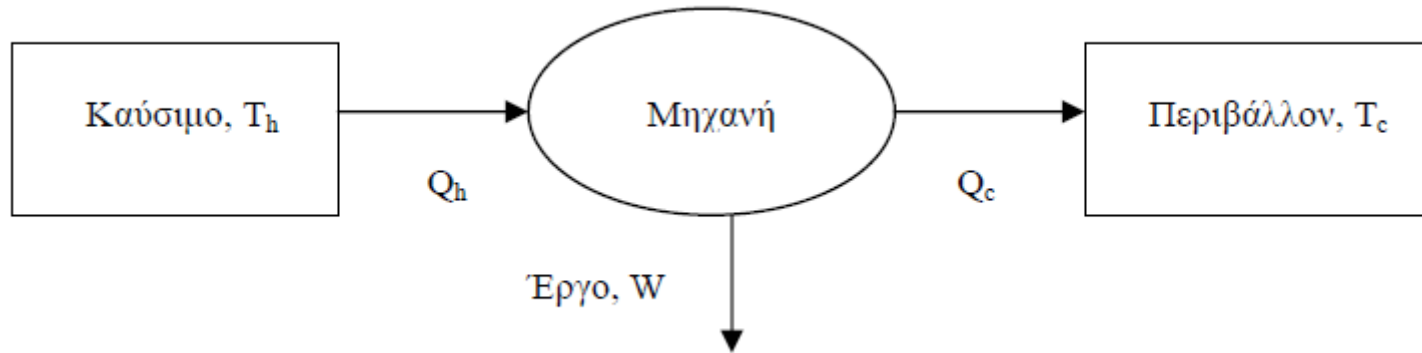
Καμία μετατροπή ενέργειας δεν είναι απόλυτα αποδοτική, αλλά πάντα υπάρχουν απώλειες ενέργειας

Απώλεια ενέργειας αναφερόμαστε στη μετατροπή της σε μορφές ενέργειας “χαμηλότερης ποιότητας”, όπως για παράδειγμα σε θερμική ενέργεια που απελευθερώνεται στο περιβάλλον.

Η απόδοση της συγκεκριμένης μηχανής, η ισούται με το λόγο του έργου που παράχθηκε, W προς το ποσό της θερμικής ενέργειας που προσφέρθηκε από την πηγή υψηλής θερμότητας, Q_h

Ισοζύγιο Ενέργειας

Απόδοση της συγκεκριμένης μηχανής: $n = \frac{W}{Q_h} = \frac{(Q_h - Q_c)}{Q_h} = 1 - \frac{Q_c}{Q_h}$

Η πλέον αποδοτική θερμομηχανή ονομάζεται *μηχανή Carnot*, από το Γάλλο μηχανικό Sadi Carnot που τη σχεδίασε το 1820. Η απόδοση μίας τέτοιας θερμομηχανής δίνεται από την παρακάτω εξίσωση, όπου οι απόλυτες θερμοκρασίες μετρούνται σε Kelvin:

$$n_{\max} = 1 - \frac{T_c}{T_h}$$

Η μέση απόδοση των σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας δεν ξεπερνά το 33%, δηλαδή για κάθε 3 μονάδες ενέργειας που εισέρχονται, η μία μετατρέπεται σε ηλεκτρική και οι άλλες δυο αποβάλλονται στο περιβάλλον.

Ισοζύγιο Ενέργειας - Παράδειγμα

- Ατμοηλεκτρικός σταθμός παραγωγής ενέργειας καίει κάρβουνο που έχει ενεργειακό περιεχόμενο 24 kJ/g και μέσω περιεχόμενο σε άνθρακα 62% . Το συγκεκριμένο καύσιμο περιέχει επίσης 2% S και 10% τέφρα. Η νομοθεσία που ισχύει για τις εκπομπές αερίων ρύπων επιτρέπει την εκπομπή 260 g SO_2 (130 g S) και 13 g αιωρούμενων σωματιδίων ανά 10^6 KJ θερμικής ενέργειας που εισέρχονται στον ατμοηλεκτρικό σταθμό. Υποθέστε ότι για την παραγωγή μίας μονάδας ηλεκτρικής ενέργειας απαιτούνται τρεις μονάδες θερμικής ενέργειας.

A) Να βρεθούν οι επιτρεπόμενες εκπομπές SO_2 και αιωρούμενων σωματιδίων στην ατμόσφαιρα ανά κιλοβατώρα ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται.

Ισοζύγιο Ενέργειας - Παράδειγμα

Β) Να υπολογιστούν οι εκπομπές C στην ατμόσφαιρα αν υποθεθεί ότι όλος ο C απελευθερώνεται στην ατμόσφαιρα.

Γ) Να υπολογιστούν οι εκπομπές SO₂.

Δ) Να υπολογιστούν οι εκπομπές τέφρας. Το 70% της τέφρας απελευθερώνεται ως ιπτάμενη τέφρα, ενώ το 30% κατακρημνίζεται και καταλήγει στο έδαφος.

Ε) Να παρασταθεί γραφικά το ισοζύγιο μάζας και ενέργειας στο συγκεκριμένο ατμοηλεκτρικό σταθμό για την παραγωγή 1 KWhr ηλεκτρικής ενέργειας.

Θεωρείστε ότι το 85% της αποβαλλόμενης θερμότητας απομακρύνεται με το νερό ψύξης, ενώ το υπόλοιπο 15% με τα απαέρια.

Ισοζύγιο Ενέργειας - Άσκηση

- Το πετρέλαιο που τροφοδοτεί μία μονάδα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας περιέχει 20 Kg C ανά 10^9 J εισερχόμενης ενέργειας. Αν η απόδοση της μονάδας είναι 40%, να βρεθούν οι εκπομπές C ανά KWhr ηλεκτρικού ρεύματος που παράγεται, υποθέτοντας ότι το σύνολο του C εκπέμπεται στην ατμόσφαιρα. Σύμφωνα με τη νέα νομοθεσία, οι εκπομπές SO_2 και NO_x περιορίζονται στα 86 mg SO_2 και 130 mg NO_x ανά MJ εισερχόμενης ενέργειας. Να εκτιμηθεί η μέγιστη επιτρεπόμενη εκπομπή SO_2 και NO_x ανά KWh.

Ισοζύγιο Ενέργειας

Μεταφορά Θερμότητας

Όταν δύο αντικείμενα έχουν διαφορετική θερμοκρασία μεταφέρεται θερμότητα από το θερμότερο στο ψυχρότερο. Η μεταφορά θερμότητας μπορεί να γίνει α) *μέσω επαφής*, όταν υπάρχει φυσική επαφή των δύο αντικειμένων, β) *μέσω ακτινοβολίας* και γ) *δια μέσου* του υγρού ή αέριου μέσου που παρεμβάλλεται μεταξύ των δύο αντικειμένων.

Για τον υπολογισμό του συνολικού ρυθμού μεταφοράς θερμότητας χρησιμοποιείται η εξίσωση:

$$q = \frac{A(T_i - T_o)}{R}$$

Όπου:

q = ο ρυθμός μεταφοράς θερμότητας (W)

A = η επιφάνεια μεταφοράς (m^2)

T_i = η θερμοκρασία στη μία πλευρά της επιφάνειας ($^{\circ}C$)

T_o = η θερμοκρασία στην άλλη πλευρά της επιφάνειας ($^{\circ}C$)

R = η ολική θερμική αντίσταση ($m^2 \text{ }^{\circ}C/W$)

Ισοζύγιο Ενέργειας - Άσκηση

- Ένα διαμέρισμα βρίσκεται σε περιοχή όπου για 8 μήνες το έτος επικρατούν χαμηλές θερμοκρασίες (40°F), με αποτέλεσμα να είναι απαραίτητη η λειτουργία του καλοριφέρ, ώστε να διατηρείται θερμοκρασία ίση με 70°F εντός του διαμερίσματος. Προτείνεται στον ιδιοκτήτη να ξοδέψει 1000 Ευρώ για να βελτιώσει τη μόνωση της οροφής, αυξάνοντας την ολική θερμική αντίστασή της από 11 σε $40\text{ ft}^2\text{ }^{\circ}\text{F}$ ώρα/Btu. Αν θεωρηθεί ότι η οροφή έχει εμβαδόν 1500 ft^2 και το διαμέρισμα θερμαίνεται με ηλεκτρικό ρεύμα που κοστίζει 0,08 Ευρώ/KWhr, σε πόσα χρόνια θα αποσβεσθεί η επένδυση; Αν υποθεθεί ότι 1.000.000 σπίτια που τροφοδοτούνται ηλεκτρικά από τη μονάδα παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος βελτιώνουν τη μόνωση της οροφής τους, όπου κατά την παραγωγή 1 KWhr ηλεκτρικού ρεύματος εκπέμπονται τελικά 0,14 g τέφρας, 2,8 g SO_2 και 280 g C. Να εκτιμηθεί η ετήσια μείωση σε εκπομπές SO_2 , σωματιδίων και C.

$$1\text{ Btu}=0.0002931\text{ kWh}$$

$$q = \frac{A(T_i - T_o)}{R}$$

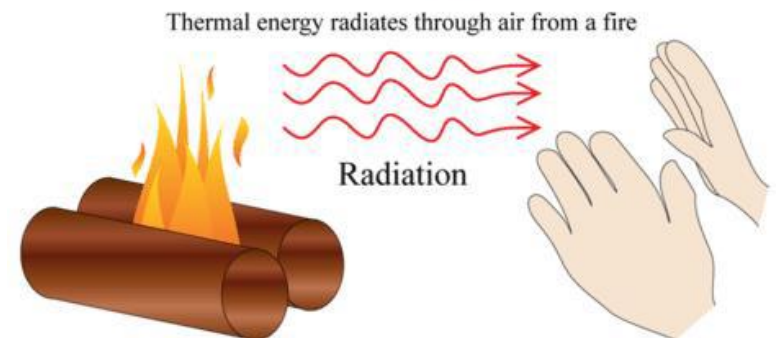
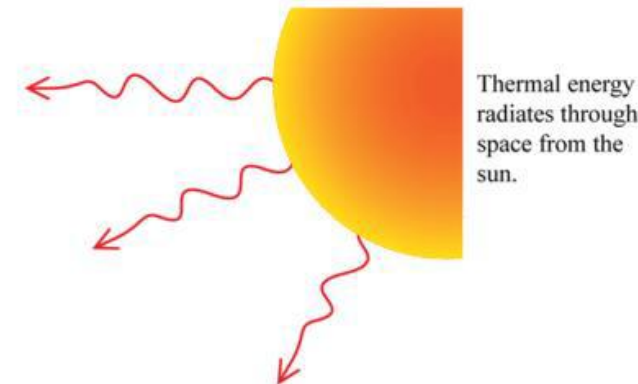
Ισοζύγιο Ενέργειας

Μεταφορά θερμότητας *μέσω ακτινοβολίας*

Ο πιο διαδεδομένος τρόπος για να περιγραφεί το ποσό της ακτινοβολίας που εκπέμπεται από ένα αντικείμενο είναι να συγκριθεί με το ποσό της ακτινοβολίας που εκπέμπεται από ένα *μέλαν σώμα*.

Με τον όρο αυτό χαρακτηρίζεται ένα αντικείμενο που λειτουργεί ως τέλειος πομπός και δέκτης ενέργειας.

- Τέλειος **πομπός**, ακτινοβολεί περισσότερη ενέργεια ανά μονάδα επιφάνειας από κάθε άλλο αντικείμενο της ίδιας θερμοκρασίας.
- Τέλειος **δέκτης** απορροφά όλη την ακτινοβολία που καταλήγει σε αυτό.

Ισοζύγιο Ενέργειας

Μεταφορά θερμότητας *μέσω ακτινοβολίας*

Για τον υπολογισμό της μέγιστης ενέργειας εκπομπής από μέλαν σώμα χρησιμοποιείται ο νόμος των Stefan – Boltzmann:

$$E_{\max} = \sigma A T^4$$

Όπου:

$E_{\max}$ = ο μέγιστος ρυθμός εκπομπής ενός μέλαν σώματος (W)

σ = η σταθερά Stefan – Boltzmann = $5,67 \times 10^{-8} \text{ W/m}^2 \text{ K}^4$

T = η απόλυτη θερμοκρασία του αντικειμένου (K)

A = η επιφάνεια του αντικειμένου (m^2)

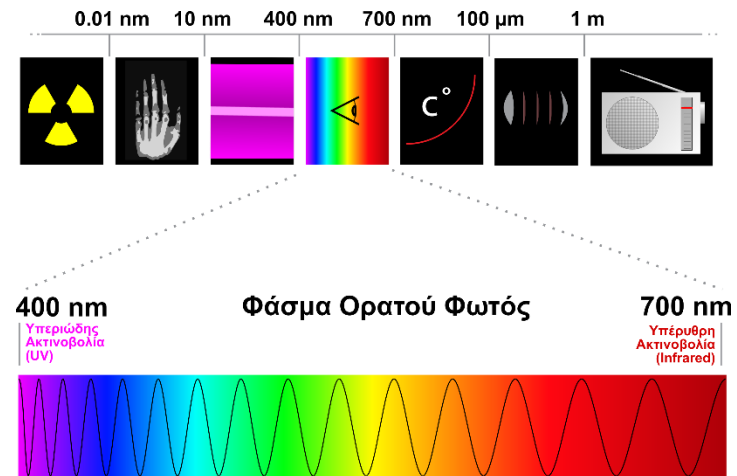
Για τον υπολογισμό του μήκους κύματος, $\lambda_{\max}$ όπου παρατηρείται η μέγιστη εκπομπή ενός μέλαν σώματος χρησιμοποιείται ο κανόνας του Wien.

Στη συγκεκριμένη εξίσωση το μήκος κύματος υπολογίζεται σε μm και η θερμοκρασία σε Kelvin.

$$\lambda_{\max} = \frac{2898}{T}$$

Ισοζύγιο Ενέργειας - Άσκηση

- Θεωρείστε τη γη ως μέλαν σώμα με μέση θερμοκρασία $15\text{ }^{\circ}\text{C}$ και εμβαδόν $5,1 \times 10^{14}\text{ m}^2$. Να βρεθεί ο ρυθμός με τον οποίο εκπέμπεται ενέργεια από τη γη και το μήκος κύματος στο οποίο ακτινοβολείτε η μέγιστη ποσότητα ενέργειας. Συγκρίνετε το συγκεκριμένο μήκος κύματος με το μήκος κύματος που εκπέμπεται η μέγιστη ακτινοβολία από τον ήλιο (θερμοκρασία ηλίου, 5800 K).

$$\lambda_{\max} = \frac{2898}{T} \quad E_{\max} = \sigma A T^4$$

$\sigma = 5,67 \times 10^{-8}\text{ W/m}^2\text{ K}^4$

Ισοζύγιο Ενέργειας - Άσκηση

- Υποθέστε ότι ένα ανθρώπινο σώμα έχει συνολική επιφάνεια $1,35 \text{ m}^2$, μέση θερμοκρασία $36,6 \text{ }^\circ\text{C}$ και βρίσκεται σε δωμάτιο που έχει θερμοκρασία $15 \text{ }^\circ\text{C}$. Θεωρώντας το ανθρώπινο σώμα ως μέλαν σώμα, να βρεθεί η καθαρή απώλεια θερμότητας από ακτινοβολία (σε Watt).

$$\lambda_{\max} = \frac{2898}{T} \quad E_{\max} = \sigma A T^4$$
$$\sigma = 5,67 \times 10^{-8} \text{ W/m}^2 \text{ K}^4$$

Ισοζύγιο Ενέργειας - Άσκηση

- Σε έναν ηλιακό συλλέκτη με εμβαδόν επιφάνειας 32 ft^2 , ρέει νερό με παροχή 1 gal/min , ενώ προσπίπτει ηλιακή ακτινοβολία έντασης $300 \text{ Btu/ft}^2 \cdot \text{h}$. Το 50% της ηλιακής ακτινοβολίας δεσμεύεται στο συλλέκτη και θερμαίνει το νερό που ρέει μέσα σε αυτόν. Ποια θα είναι η αύξηση της θερμοκρασίας του νερού που εξέρχεται από το συλλέκτη.

Δίνεται ότι 1 gal νερού έχει μάζα ίση με $8,34 \text{ lb}$ και $c_{\text{νερού}} = 1 \text{ Btu/lb} \cdot ^\circ\text{F}$

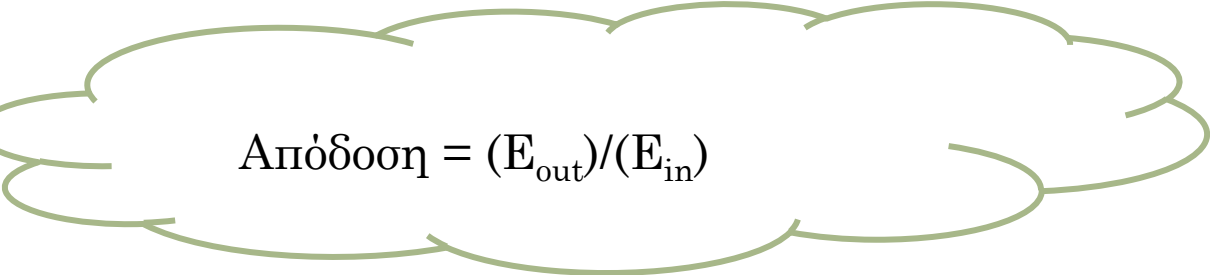
$$\Delta^\circ E_{\text{εσωτ}} = m^\circ c \Delta T \quad \text{Ισχύς} = (\text{Ένταση}) \times (\text{Εμβαδόν})$$

$$^\circ\text{F} = 1,8^\circ\text{C} + 32$$

Ισοζύγιο Ενέργειας - Άσκηση

- Ένας ατμοηλεκτρικός σταθμός χρησιμοποιεί 1000 Mg κάρβουνου την ημέρα. Το ενεργειακό περιεχόμενο του κάρβουνου είναι 28000 KJ/Kg. Αν ο σταθμός παράγει $2.8 \cdot 10^6$ KWh ηλεκτρικής ενέργειας την ημέρα, ποια είναι η απόδοσή του?

$$\text{Απόδοση} = (E_{\text{out}})/(E_{\text{in}})$$

Ισοζύγιο Μάζας - Άσκηση

- Θεωρείστε τη λίμνη του προηγούμενου παραδείγματος ($V=10 \times 10^6 \text{ m}^3$), στην οποία βρέθηκε ότι η συγκέντρωση του ρύπου σε σταθερές συνθήκες ισούται με $3,5 \text{ mg/l}$. Ο ρύπος θεωρείται μετατρέψιμος με $K=0,2/\text{ημέρα}$. Επειδή η συγκεκριμένη συγκέντρωση του ρύπου θεωρείται πολύ υψηλή αποφασίζεται να διακοπεί η απόρριψη λυμάτων σε αυτόν. Ως αποτέλεσμα στη λίμνη πλέον καταλήγει μόνο ο χείμαρρος που έχει παροχή ίση με $5 \text{ m}^3/\text{s}$ και συγκέντρωση του ρύπου ίση με 10 mg/l . Θεωρώντας συνθήκες πλήρους μίξης να βρεθεί η συγκέντρωση του ρύπου στη λίμνη μία εβδομάδα μετά τη διακοπή απόρριψης των λυμάτων.

$$(Q \times C_{in}) = (Q \times C) + \left(V \times \frac{dC}{dt} \right) + (K \times C \times V)$$

$$C_t = C_\infty + (C_0 - C_\infty) e^{-(K+Q/V)t}$$

Εισροές = Εκροές + Συσσωρεύσεις + Μετατροπές

$$C_\infty = \frac{(Q \times C_{in})}{(Q + KV)}$$

Ισοζύγιο Μάζας - Άσκηση

- Δεξαμενή όγκου 1200 m^3 δέχεται συνεχώς απόβλητα με παροχή $100 \text{ m}^3/\text{ημέρα}$. Στα απόβλητα υπάρχει ρύπος που θεωρείται μη μετατρέψιμο χημικό είδος και έχει συγκέντρωση 10 mg/l . Θεωρώντας ότι το σύστημα έχει φτάσει σε κατάσταση ισορροπίας και σε αυτό επικρατούν συνθήκες πλήρους μίξης να υπολογιστεί η συγκέντρωση του ρύπου στα εξερχόμενα απόβλητα. Αν η συγκέντρωση του ρύπου στα εισερχόμενα απόβλητα αυξηθεί στα 100 mg/l , ποια θα είναι η συγκέντρωσή του στην έξοδο της δεξαμενής 7 ημέρες αργότερα; Αν ο ρύπος θεωρηθεί μετατρέψιμο χημικό είδος με $K=0,2/\text{ημέρα}$, ποια θα είναι η συγκέντρωσή του στην έξοδο της δεξαμενής 7 ημέρες αργότερα;

$$C_t = C_\infty + (C_0 - C_\infty) e^{-(K+Q/V)t}$$

$$(Q \times C_{in}) = (Q \times C) + \left(V \times \frac{dC}{dt} \right) + (K \times C \times V)$$

Εισροές = Εκροές + Συσσωρεύσεις + Μετατροπές

$$C_\infty = \frac{(Q \times C_{in})}{(Q + KV)}$$